

az a mozdulat

*az a mozdulat ahogy anyám levetette a zöld
alapon fekete-sárga apró mintás kendőjét
majd törekeny csontos jobb kezével
hátrasimította kontyba tűzött őszülő haját
– mindig csakis a jobb kezével –
beleégett abba a tájba
abba a remegő lebegő térbe
aztán leült elegánsan az apám mellé
finoman keresztbe tette lábait
majd biccentett a „társaság” felé
és enyhén félrebillent fejjel
másfél órán keresztül
hallgatott*

*amikor Szegeden járok
mindig elmegyek a Széchenyi térre
a korzóra az óriás platánok alá
azokhoz a szóflan székekhez
és várok várok
hátha az a mozdulat...
és csakis a jobb kezével*

A város terein

*Hallom ahogy a város terein a megárvult verebek
Tandorit gyászolják és a színét vesztő délutánt
éjkék fényével közeledik a halál
az élet egyetlen valódi s örök botránya
a verebek egy „semmi kézről” énekelnek
mely magot és vizet adott nekik
s lekottázta százszólamú csicsergéseik
s tört szárnyaik rebbenéseit
ahogy az ablakpárkányokra*

*s a hűlő-melegedő betonra
föl- s leszálltak
vagy belecsapódtak
bezárt üveglakokba*

Dezső ablakai örökké nyitva

A M Y H E M P E L

Mélységi mámor

Halloween éjszakáján engem küldtek át Miss Locey-hoz, aki mozdulni sem tudott. Nem vagyok ápolónő. Gépirónak sem mondanám magam. De nem is gépelésre vagy gyorsírásra kellettem neki – gyorsírni amúgy sem tudok. Egy ügynökségtől bérelt fel, hogy Halloween éjszakáján órabérben cukrot osztogassak a gyerekeknek.

Mert valahogy így nézett ki a dolog: a kocsi ott áll a felhajtón, a lámpa ég az emeleten. Viszont senki nem nyit ajtót.

Jól tudom, mit csináltam volna gyerekként, ha valaki Halloween éjszakáján otthon van, és nem nyit ajtót. Borotvahabbal és tojással, vécépapírral és a haverokkal tértem volna vissza.

Még ha Miss Locey sötétben is feküdt volna, a kocsi akkor is ott állt a felhajtón.

A borotvahabnál és tojásnál rosszabb dolgok is léteztek. Például a támaszték. A gyerekek megtöltöttek egy szemeteszákokat vízzel vagy valami még rosszabbal, és a bejárati ajtónak támasztották, ezért amikor kinyílt az ajtó, a zsák eldőlt, és a tartalma a perzsaszőnyegre ömlött.

Miss Locey mindent átgondolt. Azt mondta, legjobban a „kerti munkától” félt – ilyenkor tinédzser fiúk hajtanak végig az udvaron, és mély nyomokat hagynak a pázsiton, amikor kipördülve elhajtanak.

Amy Hempel (Chicago, 1951) amerikai novellista, újságíró, egyetemi tanár, az amerikai minimalista próza jelentős képviselője. Novelláiban nem az eseményeken van a hangsúly, sokkal inkább azok utóhatásán, az érzéseken, melyeket kiváltak. A hétköznapi élet tragédiáit, az egyszerű ember traumáit és ezek következményeit veti papírra. Az *At the Gates of the Animal Kingdom* (Az állatvilág kapui előtt) című 1990-es kötete magyarul várhatóan a jövő év elején jelenik meg az Ampersand Kiadónál.

A fordító munkája során a Petőfi Irodalmi Múzeum Babits Mihály-ösztöndíjasa volt.

Én csendesebb helyről jövök. Elmeséltem Miss Locey-nak, mi legfeljebb annyit roszalkodtunk, hogy két maszkot vittünk magunkkal, hogy ugyanazt a házat kétszer is meglátogathassuk – a házat, ahol mondjuk Mars szeleteket osztogattak. Persze – meséltem Miss Locey-nak – voltak, akiket még így sem sikerült megtéveszteni. Volt egy férfi, akinek franchise fagyraltozója volt, ő fagyos sütit adott nekünk, így ha visszatértünk volna még egy adagért, addigra az első adag megolvadt volna a táskánkban.

Miss Locey hálószobájában beszélgettünk. Festékillat volt; málnavörösrre festették a falakat.

– A pirularózsaszín szoba – mondta Miss Locey. – Sosem lesz olyan, mint amilyen a minta színe, ugye? Valahogy mindig rikitóbbra sikerül.

Miss Locey a gyógyszeres üvegért nyúlt, de nem érte el. Felajánlottam a segítségem, de nem szólítottam a nevére. Csak pár évvel volt idősebb nálam. De nem kért meg, hogy a keresztnévén szólítsam – bárhogyan is hívták –, ezért ha beszélgettünk, nem szólítottam sehogy.

– Biztos voltam benne, hogy terhes vagyok – mondta Miss Locey. – Úgyhogy alkut kötöttem Istennel, és így imádkoztam: „Édes Istenem, kérlek, add, hogy megjöjjön a menzeszem, és életem végéig tornázni fogok.” – Két nap múlva teljesítenem kellett az ígéreteimet. Felmásztam arra az edzőbiciklire, és még abban a percben meghúztam a hátam – mondta Miss Locey.

Amikor a gyógyszerek után nyúlt – izomlazítót szedett –, megláttam Miss Locey kezét. Minden ujján gyűrűt hordott. Némelyiken kettőt is. Nemcsak simára csiszolt, hanem kövekkel és ékkövekkel díszített gyűrűket is.

Aztán Miss Locey feltette az örök kérdést. A betegágyából intézte felém: – Ha csak egy fél pirulát veszel be, az feleannyi ideig vagy feleannyira erősen fog hatni?

Én csak egy lány voltam az ügynökségtől. Azt mondtam, feleannyi ideig, de abból, ahogy mondtam, ki lehetett hallani, hogy valójában arra gondoltam: én is csak találgatni tudok.

– Ha terhes lettem *volna*, decemberben születik.

Miss Locey-nak a naptárazás miatt lassan hetedik hónapja kellett feküdnie. Vajon csak szimulált? Vagy erősebb fájdalmai voltak, mint ahogy mondta?

Kinyújtotta a mutatóujját, egy ovális köves gyűrűt viselt rajta. – A türkiz a decemberiek születésköve – mondta. – Tetszik ez a kő, megment az eséstől – helyetted fog összetörni.

Megfordította a gyűrűt az ujján. – A türkiz veszít a színéből, ha a viselője beteg. Teljesen elveszti a színét, ha az meghal.

Elmondtam, hogy én a gyöngy hónapjában születtem. De egyetlen gyöngy sincs a gyűrűben, amit hordok.

– Nézzük a jó oldalát – mondta Miss Locey –, legalább nem kell beöltöznöm Halloweenre.

Újra az emeleten voltam, mert a vendégek egyre ritkábban érkeztek, már csak félóránként jött egy-egy idősebb gyerek. Horrorfilm ment a tévében, hang nélkül.

– Egy barátom hívott, azt kérdezte, hol tud kerekesszéket venni – mondta Miss Locey. – George Wallace-nak akart öltözni.

Azt mondta: – Ez az a fickó, aki annyira elkámpicsorodott tavaly. Pizsamába öltözött és diétás kólát vett a kezébe. Brian Wilsonnak készült, de mindenki Hugh Hefnerre tipelt.

Miss Locey egyik térdét a mellkasához húzta, és ott tartotta, amíg elszámolt tízig. Ujjpercei a gyűrűk fölött kifehéredtek.

– Minden gyűrűmre egy ujj – mondta Miss Locey. Játékosan próbálta kijavítani magát. – Hú, de lazultam! – mondta.

Elengedte a térdét és lecsúsztotta a lábát.

– Ezek mind az anyám gyűrűi voltak – mondta Miss Locey. – Amíg ki nem csaltam őket tőle.

Egyik kezét – mintha körömlakkot szárítana – lassan meglengette a levegőben.

– Anyám kezén jól mutattak a gyűrűk – mondta Miss Locey. – Hosszú ujjai és mandulakörmei voltak, sehol egy félhold vagy kitüremkedő ér. Anyám öt nyelven beszélt.

– Egy nap megkérdeztem tőle, hogy mondják spanyolul, hogy „Neked adom az összes gyűrűmet”. Amikor megmondta, megkértem, hogy mondja el franciául is. Rávettem, hogy mind az öt nyelven elmondja, „neked adom az összes gyűrűmet”.

– Anyám jó volt hozzám – mondta Miss Locey. – A gyöngyöket még akkor nekem adta, a többit már csak a halálakor.

Miss Locey – még mindig háton fekve – előrenyújtotta a karjait. Úgy nézett ki, mintha egy koporsóból készülné felemelkedni, hogy kísérteni induljon. De ehelyett számba vette az anyja gyűrűit és azok erejét: a gránát felüldíti a szívet és megerősíti az elmét, a smaragd elűzi a hülyeséget és kibékíti a vitázó párokat, a gyöngy – összemorzsolva és hússal kifőzve – gyógyír a megfázásra és a lázra. Cirkont, vagyis olcsóbb minőségű gyémántot azért hordott, hogy vagyont és elismerést szerezzen. A vörös nemeskorall az emésztési zavart gyógyítja, így mondta Miss Locey.

Opált és ónixot nem hordott. Az előbbi, mondta, megöli a szerelmet, az ónixtól, a sötétség színétől pedig nem fogsz tudni aludni.

Arra gondoltam, hogy ezt sokkal szívesebben hallgatom, mint a horoszkópot, amikor Miss Locey elárulta a kedvencét.

– Topáz – mondta. Gyógyír az elmebajra és élénkíti a szellemet. Összemorzsolva és borba öntve gyógyítja az inszomniát. A tengerészek használták, ha holdtalan volt az éjszaka.

Ekkor úgy éreztem, a Topáz-hónapban kellett volna születnem. „Ha holdtalan volt az éjszaka.”

– Hadd lám – mondta Miss Locey, és a karikagyűrűmért nyúlt, az egyetlenért, amit hordok.

Nem húztam le – ezt a gyűrűt nem szoktam lehúzni –, de megengedtem, hogy megfogja a kezem. Megfordította, hogy lássa a tenyeremet.

– Van rajta két horpadás: itt és itt – mondta. – Mennyi lehet – úgy tizennyolc karát?

Elmondtam neki, hogy a horpadások egy férfi fogának nyomai. Megharapta az aranyat, hogy megmutassa, milyen puha, majd megharapta az ujjam, hogy megmutassa, az is milyen puha.

A gyűrű ajándék volt attól a férfitől, mondtam. De nem jegygyűrű volt, mert a férfi meghalt, mielőtt a házasság szóba került volna. Egyszer egy szigeten – nyaralás közben – búvárokodni indult. Felügyelet nélkül csinálta, bár azelőtt soha nem próbálta. A kelletnél sokkal mélyebbre merült, és ettől úgy elszédült – magyarázták később –, hogy nem is gondolt arra, hogy fel kéne jönnie.

Elmondtam Miss Locey-nak, hogy még mindig arra az Istenre várok, aki elárult engem.

Egy magyarázat nem elég. Egy bocsánatkérés nem elég. Azt akartam, hogy felnézzem rám az Isten. Azt akartam, hogy amikor felnéz rám, hajtsa hátra a fejét, olyannyira, hogy abba beleszakad a torka.

– Inkább vedd el az egyiket – mondta Miss Locey. – Te nem igazán vagy lelazulva.

Ezután elmondtam Miss Locey-nak, mi a neve a történeteknek, hogy ami búvárokodás közben történt, azt a búvárok „mélységi mámornak” hívják. És Miss Locey kimondta, amit mindig is gondoltam: milyen furcsa – milyen kísérteties –, ha valami rossznak ilyen szép nevet adnak.

Miss Locey kimondta hangosan. Kimondta: mélységi mámor. Azt mondta, úgy tudja ezt elképzelni, mint merülni egyet Liberace² köpenyében, túl sokáig lent maradni, majd rubinokat és gyöngyöket felköhögve a felszínre bukni.

Megforgatta a gyűrűit.

Félelem és lerészegedés ellen mészkövet viselt.

A csengő utoljára szólalt meg aznap. Lementem. Ahelyett, hogy csak egy csokit adtam volna a gyerekeknek, megengedtem, hogy egy marékkal vegyenek.

Mielőtt felmentem elkészönni, főztem egy csésze teát Miss Locey-nak. Felvittem, és amíg megírta a csekket, feltekertem a hangot a hét filmjén.

Miss Locey megköszönte a segítséget, és megkért, hogy kifelé menet kapcsoljam le a lámpát a verandán.

De nem ez volt az első dolgom kifelé menet.

A megmaradt halloweeni csokit – az alkalmi munkák ideiglenes kleptomániájától vézélve – a táskámba dobtam, pár doboz gemkapoccsal és ragasztószalaggal együtt.

Már otthon voltam, amikor eszembe jutott, hogy olyan helyen hagytam a távirányítót, ahol Miss Locey nem éri el. A *TV-műsor* szerint Miss Locey csatornáján éjszaka kettőkor ért véget a műsor. Ha átaludta a fehér zajt, akkor körülbelül hajnali ötkor kelt fel egy edzőműsorra. Színes edzőnadrágos nőkre nyitotta ki a szemét, akik még mindig az Istennek tett ígéreteiket dolgozzák le.

DOBSA EVELIN fordítása

² Wladziu Valentino Liberace (1919–1987) – amerikai zongoraművész, zeneszerző, műsorvezető. Munkássága mellett extravagáns öltözkéőről, gyöngyökkel, strasszkövekkel díszített köpenyeiről volt híres – *A ford.*